

De grote belasting hervorming

Geen groter maatschappijhervormer dan de fiscus. Door belastingen te veranderen kun je de wereld veranderen. Het heeft even geduurd, maar dat besef is nu definitief doorgedrongen: *it's the taxes, stupid!* Dat vindt niet minder dan 90 procent van de mensen die hun brood verdienen met maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). De Erasmus School of Economics legde deze groep MVO Experts de vraag voor: met welke fiscale ingrepen wordt Nederland een duurzamer land? Het antwoord: door de belastinggrondslag te verschuiven van de kosten van arbeid naar verbruik van grondstoffen.

Het moment is er nu, ook al is verduurzaming van Nederland met het instrument belastingen niet nieuw. In Den Haag zijn politici zelfs wat allergisch voor de term 'fiscale vergroening' geworden. Gelukkig bekt 'verduurzaming' nog steeds wel goed. In 2014 rapporteerden de onderzoekers van het Sustainable Finance Lab in hun onderzoek naar een stabiel en duurzaam Nederland, dat het op deze wijze toekomstbestendig maken van het belastingstelsel een belangrijke stap zou zijn. De boodschap luidde: bestuurders, toezicht-houders en de financiële markten moeten zich niet laten leiden door onnodige en onredelijke continue groei en kortetermijndoelstellingen. Het is beter te kiezen voor een positief model als dat van een organisch groeiende onderneming, met behoud van werkgelegenheid. Het is een pleidooi dat wordt ondersteund door het artikel 'Focusing Capital on the Long Term' van Dominic Barton en Mark Wiseman in de *Harvard Business Review*.

Dit jaar wordt het Nederlandse belastingstelsel hervormd. Volgens staatssecretaris Eric Wiebes van Financiën staan hierin de doelen economische groei en werkgelegenheid voorop. Deze belastinghervorming levert kansen op om duurzaamheid te stimuleren, te versnellen en te versterken. De kans moet met beide handen aangegrepen worden, zo blijkt uit een enquête onder de leden van het MVO Expertpanel van de Erasmus Universiteit, dat bestaat uit circa 300 CEO's, MVO-managers

en professionals. Niet minder dan 90 procent van de respondenten vindt dat het belastingstelsel als beleidsinstrument gebruikt moet worden voor verduurzaming.

Aan het MVO Expertpanel zijn concrete voorstellen van politieke partijen en andere organisaties voorgelegd. De duurzaamheidsmaatregelen die genomen kunnen worden, zijn ingedeeld in drie hoofdcategorieën: sociaal-maatschappelijke duurzaamheid ('people'), de leefomgeving en het milieu ('planet') en een sterke strategische basis onder economische verdiensten ('profit'). Hoewel de belastinghervorming voor MVO-managers een technisch gezien lastig onderwerp blijkt te zijn, geven de resultaten een vrijwel eenduidig beeld: om het vlieg wiel duurzaamheid aan te drijven, wordt het nu echt tijd om de hervorming van het belastingstelsel aan te grijpen.

Levert een lagere loonbelasting meer banen op? Belasting op arbeid moet verlaagd worden om meer mensen inzetbaar te maken, zo vindt 69 procent van de respondenten van het MVO Expertpanel. Slechts 12 procent is het (volledig) oneens met deze stelling en 19 procent is neutraal. Met de komst van het industriële tijdperk hebben we ingezet op efficiëntie en productiviteit. Hierdoor kent Nederland een veel geroemde hoge productiviteit. Echter, de productiviteit is zo dwingend geworden dat veel mensen niet meer kunnen meekomen.

Daarnaast is onze arbeid duur. Het is nauwelijks lonend om mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt in loondienst aan te nemen. In deze laag van de arbeidsmarkt zijn al jaren geleden veel functies wegbezuinigd, zoals conciërge, koffieschenker, activiteitenbegeleider en postkamermedewerker. Er is een grote sociale verandering waarneembaar die we niet kunnen negeren, met de situatie in de thuiszorg als voorbeeld. Een verlaging van belasting op arbeid maakt arbeid betaalbarer en maakt daarmee mensen met een arbeidsbeperking of een minder hoge productiviteit beter inzetbaar. Een respondent uit het MVO Expertpanel opperde zelfs een differentiatie naar gelang de scholingsgraad van de medewerker. In de praktijk betekent dit minder belasting op de laaggeschoolde medewerker.

Moet daarnaast de BTW op diensten omlaag? Het MVO panel kreeg ook een maatregel voorgelegd om de omzetbelasting in te zetten, om zodoende arbeidsinzet voor productie en dienstverlening beter betaalbaar te maken. 80 Procent van de respondenten ziet voordelen in een lage BTW op diensten en arbeidsintensieve producten ten gunste van het ambacht en het vakmanschap. Een derde instrument waarmee de factor arbeid financieel aantrekkelijker kan worden gemaakt is de inkomstenbelasting. Zo zijn er ook vragen aan het MVO Expertpanel gesteld

over de vlaktax, het basisinkomen en belastingheffing op vermogen. De vlaktax is een vorm van inkomstenbelasting waarbij ieder inkomen met hetzelfde percentage wordt belast. Diverse politieke partijen presenteren voorstellen waarin bij verschillende inkomens andere percentages gelden. We hebben het MVO Expertpanel naar hun mening over twee van deze voorstellen gevraagd.

Optie 1: Vlaktax: 36 procent tot 67.500 euro en 49 procent daarboven.

Optie 2: Vlaktax: 40 procent tot 100.000 euro, 50 procent tot 200.000 euro en 60 procent vanaf 200.000 euro.

Hoewel het tweede voorstel op net iets meer steun kan rekenen, is er voor beide voorstellen geen meerderheid. Daarnaast is het basisinkomen een 'oud' idee dat bij de belastinghervorming hernieuwd in de belangstelling staat. Het basisinkomen is een vast (maand)inkomen dat door de overheid aan iedere burger wordt verstrekt, zonder inkomensgrenzen of werkverplichting. Het basisinkomen is hoog genoeg om een bestaan als volwaardig lid van de samenleving te kunnen verzekeren. Het basisinkomen zou geen vorm van liefdadigheid zijn, maar iets waar iedereen recht op heeft. Bij het vaststellen van de hoogte van het basisinkomen wordt gekeken naar de armoederisicogrens die in Europa is vastgesteld op 60 procent van het mediane inkomen. Voor Nederland betekent dit een bedrag van ongeveer 1.500 euro per maand. We hebben dit bedrag aan het MVO Expertpanel voorgelegd met daarbij de aanvulling dat, gelijk met de invoering van het basisinkomen, de uitkeringen en toeslagen komen te vervallen en over de gehele linie de salarissen kunnen worden gereduceerd. De meerderheid heeft zich uitge-

sproken tegen dit voorstel. Uit enkele reacties blijkt wel sympathie voor het vereenvoudigen of afschaffen van toeslagen.

Sinds de publicatie van het boek *Kapitaal in de 21ste eeuw* van Piketty is er veel publiciteit rond vermogensongelijkheid. Daarom is het MVO Expertpanel eveneens gevraagd naar het belasting van vermogen. Een meerderheid blijkt voorstander te zijn van de wijziging naar heffing op daadwerkelijk genoten rendement, derhalve een verandering van een heffing op fictief rendement naar een vermogenswinstbelasting. Ook mag vermogen volgens het MVO Expertpanel meer belast gaan worden dan nu het geval is. Circa 56 procent is het eens met het meer belasten van vermogens boven 1 miljoen euro met 1,9 procent (47,5 procent over 4 procent). Daarbij blijft de eerste tranche op vermogensheffing gehandhaafd, maar wordt de drempel met 10.000 euro verhoogd. Wel merkt een respondent op dat rekening gehouden moet worden met het belang van vermogen. Immers, vermogen kan de afnemende overheidsvoorzieningen, zorg en vermindering van pensioenrechten voor de ouder wordende mens dekken.

Meedoen aan het MVO Expertpanel?

Het MVO Expertpanel is opgericht door de Erasmus School of Accounting & Assurance/Erasmus School of Economics en bestaat uit MVO professionals en besluitvormers uit het bedrijfsleven, de overheid, belangenorganisaties, de not for profit-, ontwikkelings- en goede doelen-organisaties. Deelnemers zijn voornamelijk CEO/algemeen directeur en MVO of CSR-managers van onder meer de AEX/AMX-bedrijven en organisaties uit het professionele netwerk van de betrokkenen. Zij zijn allen actief in besluitvorming en/of advies rond Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Ook (oud-)docenten en alumni van het Executive Program CSR maken deel uit van het MVO Expertpanel.

Wilt u ook deelnemen aan het MVO Expertpanel? U kunt uw aanvraag voorleggen via een mail: mvo-expertpanel@ese.eur.nl

Moet je grondstoffen duurder maken om het verbruik op deze manier te verlagen?

Natuurlijk is in een vragenlijst over duurzaamheid het thema milieu onmisbaar. Het MVO Expertpanel ondersteunt met bijna 90 procent de stelling dat de belastinggrondslag in het algemeen moet verschuiven naar het werkelijke gebruik van grondstoffen en de mate van vervuiling. Voorbeelden die hoog scoorden zijn onder andere een verpakkingaccijns op wegverpakkingen zoals Duitsland en België die al kennen (92 procent), belastingheffing op autoverbruik op basis van CO₂ uitstoot (90 procent), belastingheffing op niet herbruikbare schaarse grondstoffen (87 procent), belastingvoordeel bij innovatieve investeringen in emissiereductie (85 procent), en belastingheffing op gebruik van fossiele brandstoffen en/of afval voor opwekking van elektriciteit (85 procent).

Wel zijn er twee veel genoemde kantteke-

Schaarse grondstoffen duurder 89 procent

- + Verpakkingsaccijns en wegwerpbelastingen: 92 procent
- + Heffing op niet herbruikbare schaarse grondstoffen: 87 procent
- + Belastingheffing op fossiele brandstoffen: 85 procent

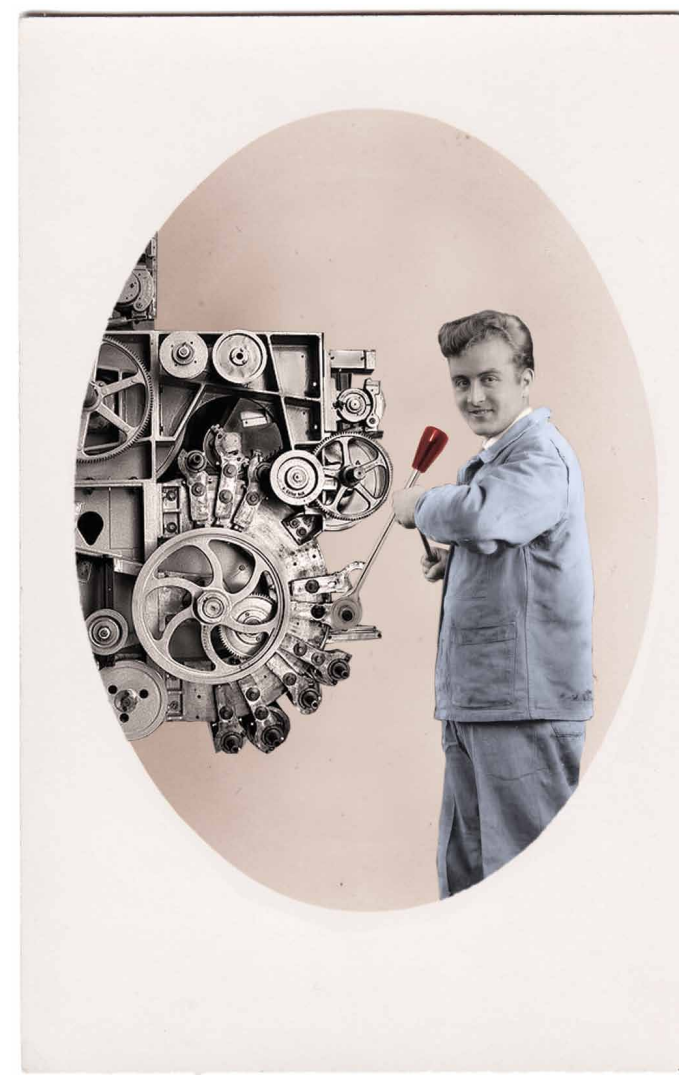

ningen. Zo wordt veel waarde gehecht aan het vooraf doorrekenen van de effectiviteit van de voorstellen voor de belastinghervorming. Hierbij moet niet alleen worden gekeken naar de directe effecten, maar ook naar de indirecte en onbedoelde effecten.

De tweede kanttekening vanuit het MVO Expertpanel betreft de subsidies. Onze vertaling: men houdt de discussie liever zuiver en kiest dus niet voor het subsidiëren van 'linkse hobby's' maar geeft de voorkeur aan het belasten van 'rechtse zonden'. Een voorbeeld is het afschaffen van de belastingvrijstelling op energieproducten voor lucht- en scheepvaart. Dit zou gepaard moeten gaan met het afschaffen van de vliegtax. Dit voorstel werd gesteund door 68 procent van de respondenten, maar heeft zeer waarschijnlijk forse economische gevolgen voor bijvoorbeeld Schiphol. Echter,

het verstrekken van subsidies werkt marktverstoring en leidt niet altijd tot effectieve innovatie, zo is het commentaar van het panel. Het is noodzakelijk om te beoordelen welke gedragsverandering met de verschillende initiatieven gerealiseerd gaan worden en welke effecten op impactniveau te zien zullen zijn. Het is bijvoorbeeld niet ondenkbaar dat een verpakkingsaccijns geenszins zorgt voor de beoogde reductie van gebruik van wegwerpverpakkingen door bedrijven, maar slechts tot het doorbelasten van de kosten aan de consument. Uiteindelijk is het in eerste instantie de vraag of het belastingstelsel kan worden benut om duurzaamheid te bevorderen. Een tweede vraag is welke maatregelen het effectiefst zijn. Bij goed geformuleerde en doordachte belastingmaatregelen kunnen we negatieve impact aan de bron reduceren en positieve impact optimaliseren.

Moeten bedrijven meer belasting over hun winst gaan afdragen? En waar? Naast sociaal maatschappelijke duurzaamheid en de technische duurzaamheid van de milieu-maatregelen heeft het MVO Expertpanel ook gekeken naar de profit kant van duurzaamheid. In de praktijk blijkt dit lastig. 81 Procent van de respondenten is het (volledig) eens met de stelling dat de economie en bedrijfsvoering winst uit reële waarde (onderliggende productiviteit) dienen na te streven. Wel worden er opmerkingen gemaakt bij het daadwerkelijk concreet kunnen maken van het begrip 'reële waarde'. Er wordt veel gesproken over de schuldenpositie van zowel particulieren als bedrijven. Toch vindt slechts 45 procent van de panelleden het een optie is om de fiscale prikkel voor vreemd vermogen ook voor eigen vermogen te laten gelden. De winstbelasting vervangen door een

Arbeid goedkoper 69 procent

- + Lagere BTW op diensten en arbeidsintensieve producten: 80 procent
- + Gelijke inkomstenbelasting tot twee ton: 50 procent
- + Invoeren basisinkomen 1500 euro: 28 procent

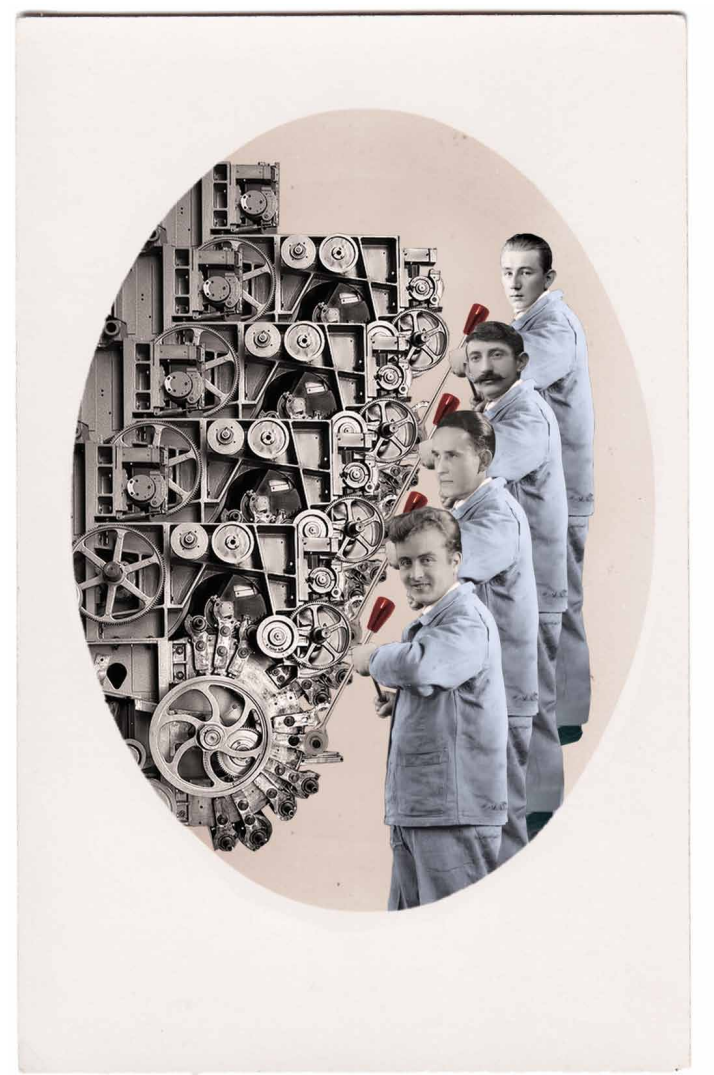
degressief stelsel van belastingen wordt niet positief beoordeeld. Ook de 'tobintaks' op valuta-transacties vindt geen meerderheidssteun. De voorstanders van een dergelijke kleine belasting op financiële transacties beogen daarmee speculatie op prijsstijgingen en dalingen van onder meer valuta, voedingsmiddelen en olie te ontmoedigen. Uiteraard heeft het MVO Expertpanel zich gebogen over belastingparadijzen. De aandacht voor Luxleaks, de Luxemburgse toepassing van 'rulings', is waarschijnlijk weinigen ontgaan. 54 Procent is het eens met de stelling dat Nederland niet mee dient te werken aan afspraken tussen bedrijven en de belastingdienst voor een speciale behandeling met als doel de afdracht van belastingen door de betreffende organisatie in Nederland of elders te verminderen. Een respondent merkte in dit kader op: "Rulings zijn nodig om de belasting-

wetgeving toe te passen binnen de juiste context van een bedrijf." Daarnaast wordt gemeend dat rulings een realiteit zijn in de internationale handelspolitiek en veel banen kunnen opleveren. Dit laatste is vooralsnog niet bewezen, maar zou het een dergelijke activiteit kunnen rechtvaardigen? Het economisch klimaat in Nederland moet uiteraard wel aantrekkelijk blijven en zeker ook technologische en sociale innovatie bevorderen.

En wat vinden vakspecialisten ervan? Interessant is de vraag of de mening van het MVO Expertpanel overeenkomt met die van vakspecialisten: fiscalisten. Dat blijkt inderdaad in grote lijnen zo te zijn. Dezelfde enquête is ook voorgelegd aan fiscalisten en alumni van het Fiscaal Economisch Instituut (FEI). Circa 67 procent van de respondenten onderschrijft de behoefte om het belasting-

stelsel als beleidsinstrument in te zetten voor verduurzaming van Nederland. Zelfs 87 procent vindt dat belasting op arbeid verlaagd moet worden om mensen inzetbaar te maken. In het profit-deel van de enquête wijken de antwoorden meer af ten opzichte van het MVO Expertpanel dan in de voorgaande onderdelen sociale duurzaamheid en milieu. Daar waar de score van het MVO Expertpanel 16 procent tegen de invoering van de tobintaks is, is dit onder de respondenten van het FEI 63 procent. Meewerken aan het in stand houden van belastingparadijzen vindt 53 procent van de MVO-experts een slecht idee versus 33 procent van de fiscalisten. Bij deze profit-gerelateerde belastingmaatregelen lijken de meningen sterk gevormd te worden door de achtergrond van de deelnemers. ■

www.mvoexpertpanel.nl

Verontreiniging belasten 85 procent

+ CO₂-toeslag op auto's: 90 procent + Belastingvoordeel op investeringen emissiereductie: 85 procent

Of moet de **BTW omhoog** naar 25 procent?

We dichten 'Mister Taxman' veel meer macht toe dan hij heeft. Dat vindt prof. dr. Peter Kavelaars (1959), sinds 1996 hoogleraar fiscale economie aan de Erasmus Universiteit en venoot bij Deloitte, waar hij bovendien als directeur het wetenschappelijk bureau leidt. Ook is hij hoofdredacteur van enkele toonaangevende fiscale uitgaven. Kavelaar vertegenwoordigt de meer behoudende visie op belastinghervorming.

Al pratende blijkt dat hij niet erg veel voelt voor de uitruil voor een bedrag van 33,7 miljard die Femke Groothuis voorstelt. Zij presenteerde eind vorig jaar in de Sociaal Economische Raad het rapport 'New Era. New Plan'.

Haar organisatie The Ex'tax Project berekende dat de Staat der Nederlanden niet bankroet zal gaan als de arbeidskosten fors omlaag gaan en de prijs van grondstoffen omhoog. Over zo'n uitruil denkt Kavelaars anders. "Die twee zaken hebben niets met elkaar te maken", zegt hij. Sturing met het fiscale systeem is een moeizame weg. Het overgrote deel van fiscale sturingsmaatregelen werkt niet. Europa legde de auto-industrie zwaardere eisen op, waardoor er zuiniger auto's op de markt kwamen. De emissie gaat daardoor omlaag. De Nederlandse regering heeft daar nog eens fiscale maatregelen ter begunstiging van de zuinigste auto's overheen gegooid. Half Nederland rijdt inmiddels in groene auto's, maar dat heeft wel

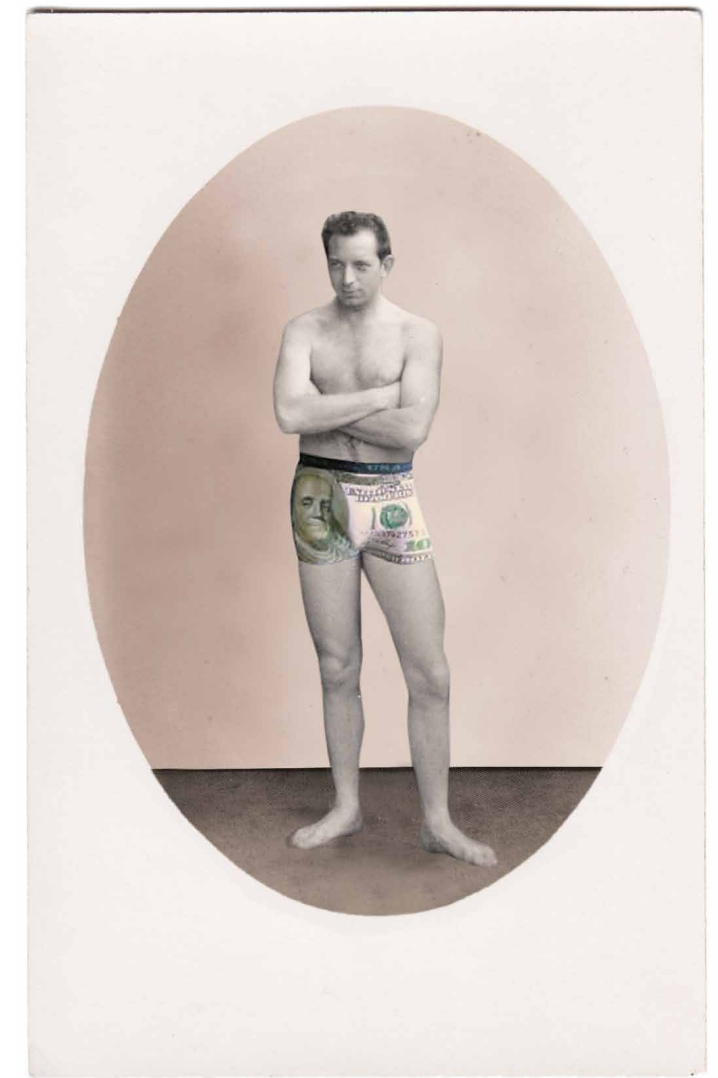
zes miljard euro gekost. Waarom doen we dat, als Europa het al doet? Met die zes miljard hadden we ook de belastingdruk op arbeid kunnen verlagen. In de meeste gevallen is sturing van milieumaatregelen door regelgeving veel effectiever dan belastingmaatregelen."

Het is duidelijk, een uitruil is volgens Kavelaars 'een vrij zorgeloze uitlating'. "Bovendien worden de internationale aspecten onderschat. Je kunt de kosten van grondstoffen alleen effectief verhogen als de hele wereld dat doet. Anders treden er enorme economische verstoringen op." Kavelaars acht de kans dat de hele wereld meedoet 'hoogenaamd nihil'.

Vermogensbelasting omhoog 56 procent

+ Daadwerkelijk rendement vermogen belasten: 53 procent + Inkomstenbelasting naar 40 procent tot €100.000 en 50 procent tot €200.000: 46 procent
+ Afschaffen belastingparadijs NL voor buitenlandse ondernemingen: 53 procent

Dat de belasting op arbeid omlaag moet, kan wel op zijn goedkeuring rekenen. Maar het is wel schrikken als daarna de rekenmachine op tafel komt. Ook al kan de overheid zelf nog wel een, twee of drie miljard bezuinigen, een uitruil moet verder budgetneutraal blijven. Kavelaars: "We spreken over een lastendruk op arbeid van 150 miljard euro per jaar, waarvan 100 miljard aan premies en 50 miljard aan loon- en inkomstenbelasting. Stel: ik wil daar 20, 30, 40 miljard op bezuinigen. Waar haal ik dat bedrag vandaan? Dat haal je niet weg bij de meest vermogenden, want de belastingopbrengsten uit Box 3 bedragen niet veel meer dan vijf miljard. Dat is niks. Dan moet het tarief van 30 procent naar 180 procent. En dat gaat natuurlijk helemaal niet, want dan geeft geen hond meer zijn vermogen op. Bovendien is het wel belaste vermogen binnen de kortste keren overgeheveld naar de schatkist. Dat

gebeurt vanzelf, als je van elke euro vermogen 1,80 euro aan belasting moet betalen. Belasting betalen wordt nog steeds ingegeven door wat mensen redelijk of onredelijk vinden. Jaloers zijn op rijke mensen is een slechte invalshoek." Kavelaars zoekt verder en komt uit op onroerend goed. "De aftrek van hypotheekrente afschaffen? Dat kun je doen. Dan heb je 10 miljard. Dat is een redelijk bedrag. Ben ik voor."

Nog een terzijde: "Het echte vermogen in Nederland zit bij de pensioenfondsen: 1.200 tot 1.300 miljard euro. Je zou denken: daar 30 miljard van af halen, dat moet toch kunnen? Het bezwaar is dan dat de verplichtingen aan gepensioneerden in gevaar komen, waardoor de pensioenpremies omhoog moeten. Daardoor wordt arbeid weer duurder. En dat wilde je nu juist niet."

Kavelaars komt bij zijn punt. "Dan blijkt er nog één belangrijke grondslag over: de BTW. Die staat in Nederland op 21 procent. Ik zie binnen Europa de tendens dat de BTW aan het stijgen is. In Hongarije heeft die al een hoogte van 27 procent, in Scandinavische landen zie je percentages van 25 procent. Ik zou er daarom juist vóór zijn de lagere BTW-tarieven volledig af te schaffen. Die werken verstoring en zijn administratief bewerkelijk. Het CPB heeft bovendien uitgerekend dat de lage BTW niet ten goede komt aan de lagere inkomens. Als Nederland dit ene BTW-tarief zou optrekken naar 25 procent, kom je in de buurt van het gezochte bedrag van 25 miljard. Dan kun je inderdaad arbeid fors goedkoper maken. Het is evident dat deze transitie in de tijd moet worden gespreid." ■

www.feibv.nl